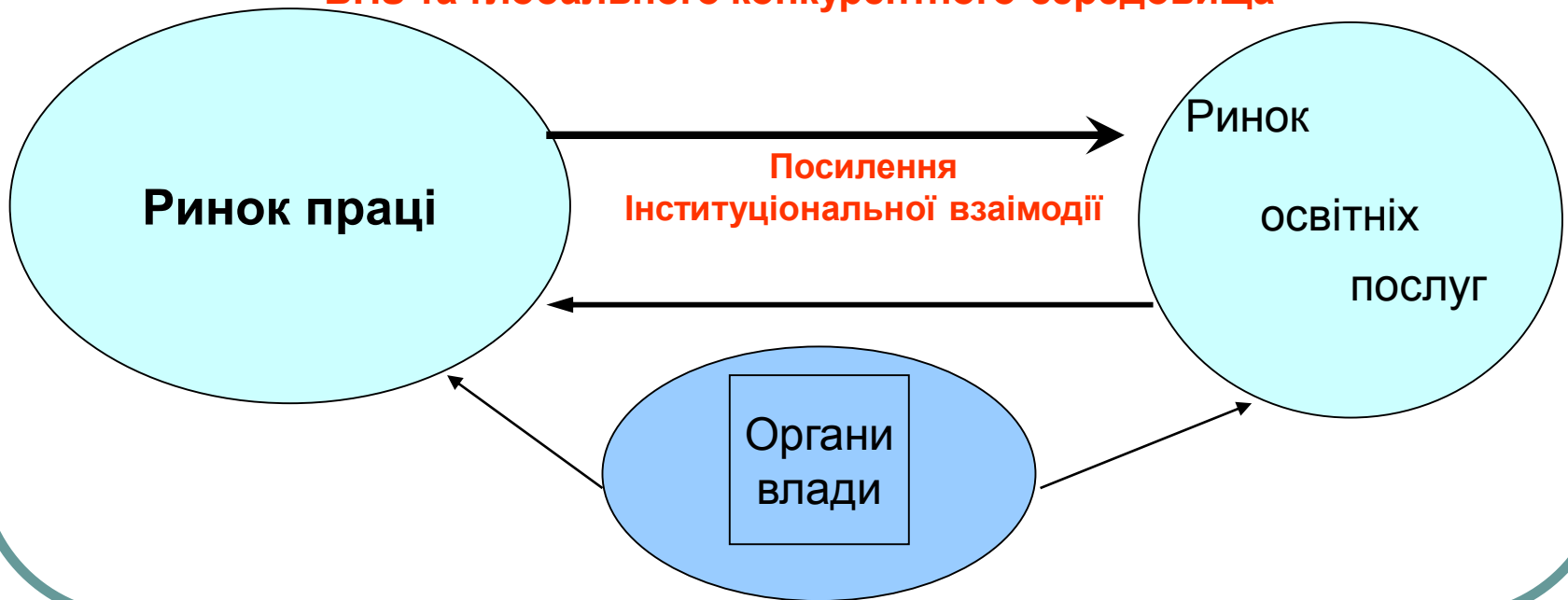

ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ТКАЧЕНКО Т.І.
д.е.н., проф., завідувач
кафедри туризму та рекреації

Передумови розроблення системи професійних стандартів

- Підвищення якості трудових ресурсів за вимогами ринку праці
- Реалізація державної політики щодо підготовки конкурентоспроможного людського капіталу
- Забезпечення високої якості освітніх послуг в умовах автономії ВНЗ та глобального конкурентного середовища

Принципи державної політики у сфері вищої освіти

- сприяння сталому розвитку суспільства шляхом **підготовки конкурентоспроможного людського капіталу** та створення умов для освіти протягом життя;
- **міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейський простір вищої освіти**, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи;
- **державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності**, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності;
- сприяння **здійсненню державно-приватного партнерства** у сфері вищої освіти;
- **відкритості** формування структури і обсягу **освітньої та професійної** підготовки фахівців з вищою освітою» (Витяг із Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 №, 1556-VII, розділ I, ст.3, п.2).

Шляхи формування та реалізації державної політики у сфері вищої освіти

- гармонійна взаємодія національних систем освіти, науки, бізнесу та держави з метою стійкого розвитку соціально-економічно розвитку держави;
- збереження і розвиток системи вищої освіти та підвищення якості вищої освіти;
- розвиток автономії ВНЗ та академічної свободи учасників освітнього процесу...;
- забезпечення розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності ВНЗ та їх інтеграції з виробництвом;
- запровадження механізмів стимулювання підприємств, установ, організацій усіх форм власності до надання першого робочого місця випускникам ВНЗ»

Витяг із Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 №, 1556-VII, розділ I, ст. 3, п. 3).

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності ВНЗ і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності»

(Витяг із Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 №, 1556-УІІ, розділ III, ст. 10, п. 1).

РОЗРОБЛЕННЯ І ЗАТВЕРДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Стандарти вищої освіти **за кожною спеціальністю розробляю центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки** з урахуванням *пропозицій* галузевих державних органів, до сфери управління яких належать ВНЗ, і *галузевих об'єднань організацій роботодавців* та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти».

(Витяг із Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 № 1556-VII, розділ III, ст. 10, п. 6).

ВИМОГИ ДО ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- **обсяг кредитів ЄКТС** , необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- **перелік компетентностей випускника**;
- **нормативний зміст підготовки** здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- **форми атестації** здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності **системи внутрішнього забезпечення якості** вищої освіти;
- **ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНИХ СТАНДАРТІВ (У РАЗІ ЇХ НАЯВНОСТІ)**.

(Витяг із Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 № 1556-VII, розділ III, ст. 10, п. 3).

Потенціал розроблення пс

- 1. **розроблено (2010-2012) і введено в дію повний пакет складових галузевих стандартів вищої освіти України (ГСВОУ) нової версії –**
 - Освітньо-професійні програми **ОПП** ,
 - Освітньо-кваліфікаційні характеристики **ОКХ** та
 - Засоби діагностики якості підготовки фахівців **ЗД**, –
- **з дотриманням принципів:**
 - *компетенстнісного підходу,*
 - *збільшення частки варіативної складової стандартів ВНЗ,*
 - *узгодження цих нормативних документів із представниками бізнес-середовища - роботодавцями,*
 - *забезпечення ступневості освіти.*
 - розроблення повного методичне забезпечення нормативної частини ОПП і ЗД.

Потенціал розроблення пс

- 2. Запроваджено та накопичено досвід сертифікації та акредитації системи управління якістю ВНЗ (на прикладі КНТЕУ).
- 3. Задекларовано і продовжується процес формування громадської платформи об'єднання зусиль представників науки, бізнесу і влади основних секторів туристичної індустрії у складі фахової асамблеї туризму України (ФАСТУ).

Законодавчо-правове забезпечення розроблення професійних стандартів

- Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 № 1556-VII
- Про затвердження « Національної рамки кваліфікацій» : Постанова КМУ від 23 листопада 2011 р. № 1341
- **Про затвердження Порядку розроблення, затвердження та внесення змін до галузевих стандартів вищої освіти :** ПОСТАНОВА КМУ від 5 вересня 2012 № 847
- Національний класифікатор України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності»: наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (із змінами та доповненнями);
- Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій»: наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 (із змінами відповідно до наказу Мінекономрозвитку України № 923 від 16.08.2012);

Законодавчо-правове забезпечення розроблення професійних стандартів

- **Про внесення змін до деяких Законів України (щодо участі роботодавців в освітньому процесі для підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів) : Проект Закону України № 9567 від 09.12.2011 р.**
- **Про систему професійних кваліфікацій : Проект Закону № 9625 від 20.12.2011 р.**
- **План заходів щодо впровадження Національної рамки кваліфікацій відповідно до спільного наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Міністерства соціальної політики України від 20 квітня 2012 № 488/225**
- **Концепція розвитку національної системи кваліфікацій (станом на 03.10.2012)**
- **Методичні рекомендації щодо розроблення професійних стандартів за компетентнісним підходом, - НДІ Соціально-трудових відносин Міністерства соціальної політики України, 2012**

Законодавчо-правове забезпечення розроблення професійних стандартів

- Про внесення змін до Закону України «Про туризм» : Закон України N 1282-IV, 18.11.**2003**
- Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 1. Краматорськ : Видавництво Центр продуктивності, 2008. – 363 с.
- Національний стандарт України ДСТУ 4269:2003 Послуги туристичні. Класифікація готелів. – К. : Держспоживстандарт України, 2004. – чинний від 23.12.03 р. –16 с.

Професійний стандарт

Професійний стандарт (Професійний стандарт кваліфікації, Стандарт професії)

Професійний стандарт – затверджені в установленому порядку **вимоги до кваліфікації працівників, їх компетентностей, що визначаються роботодавцями і слугують основою для формування професійних кваліфікацій.**

Професійні стандарти співвідносяться з рівнями національної і галузевих рамок кваліфікацій і групуються за галузевими ознаками.

Про систему професійних кваліфікацій :
Проект Закону № 9625 від 20.12.2011 р.

Стандарт

Стандарт* - технічний стандарт або інший документ,

- **доступний та опублікований,**
- **колективно розроблений або погоджений**
- **загальноприйнятий в інтересах тих, хто ним користується,**
- **оснований на інтеграції результатів науки, технології, досвіду,**
- що сприяє підвищенню суспільного блага и прийнятий організаціями, уповноваженими на національному, регіональному и міжнародному рівнях.

*Міжнародна організація стандартизації (International Organization for Standardization - ISO - <http://www.iso.ch/>).

Професійний стандарт

ТИПОВИЙ МАКЕТ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ

Макет розроблено з урахуванням підходів Великої Британії, Хорватії, Естонії, РФ.

- 1 Загальні положення
- 2 Загальна інформація про професії
- 3 Картка виду трудової (професійної) діяльності
- 4 **Перелік основних трудових функцій (одиниць професійного стандарту)**
- 5 Опис основних трудових функцій (одиниць професійного стандарту)
- 6 Технічні характеристики

Професійний стандарт

Задачі стандартів професійної діяльності:

- розвиток конкретних професій та професіоналізму фахівців;
- визначення критеріїв оцінки результатів їх праці;
- підвищення якості праці;
- покращення кадрового менеджменту в певній сфері;
- створення механізмів стимулювання професійного росту;
- визначення вимог до вихідних (базових) компетенцій випускників вищих навчальних закладів за різними ступенями вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр) та напрямками і спеціальностями підготовки для певної сфери економічної діяльності (за професіями).

Професійний стандарт

Що працівник повинен *робити* на робочому місці?

Вимоги у сфері *праці*

Чому працівник повинен *навчитися*, щоб працювати ефективно?

Вимоги у сфері *освіти*

Що працівник повинен *доказати*, щоб потвердити компетенції?

Вимоги у сфері *оцінювання*

Професійний стандарт

Цільова аудиторія стандартів професії:

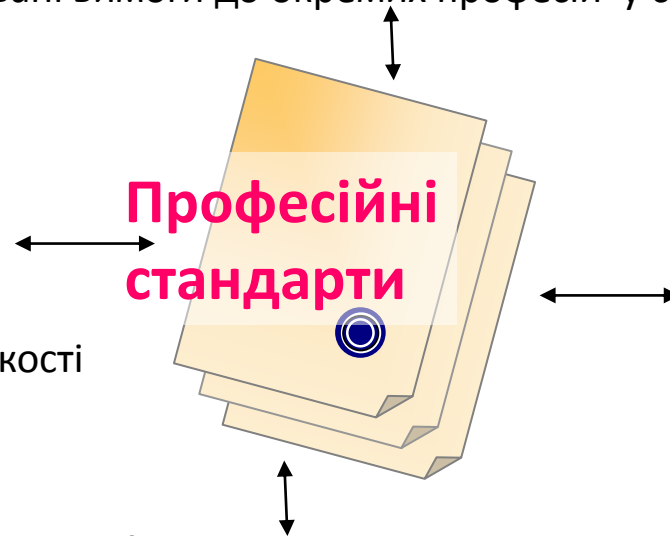
- **Персонал** (оцінка власного професійного рівня та підвищення кваліфікації, планування подальшого професійного та кар'єрного росту);
- **Роботодавці** (оцінка нового персоналу при прийомі на роботу, посадові інструкції, програми підвищення кваліфікації, перепідготовки, атестації, планування кадрового резерву);
- **Освітні заклади** (*освітні стандарти, освітні програми та навчальні дисципліни, що враховують вимоги роботодавця до випускників*);
- **Державні органи** (розробка та реалізація політики зайнятості, прогнозування потреб ринку праці, планування соціального розвитку).

Кому потрібні професійні стандарти?

Роботодавці: ідентифікувати компетенції при наймі персоналу, оцінюванні й підвищенні рівня кваліфікації, якості праці працівника, отримання підготовлених відповідно до ПС (ОС) фахівців усіх рівнів, мають чітко сформульовані вимоги до окремих професій у середині галузі

Робітник:

визначати власний професійний рівень, основа для підвищення кваліфікації, підвищення якості праці

Держава : формувати політику в області зайнятості населення

Сфера освіти: формувати Освітні стандарти на основі ПС, оцінювати якість освітніх відповідно до вимог ПС (роботодавців), активно оновлювати зміст ОС відповідно до вимог зміни ПС

Професійний стандарт

Професійний стандарт
(трудові одиниці –
знання, уміння,
навички)

Роботодавці,
професійні
співтовариства, союзи
роботодавців галузі

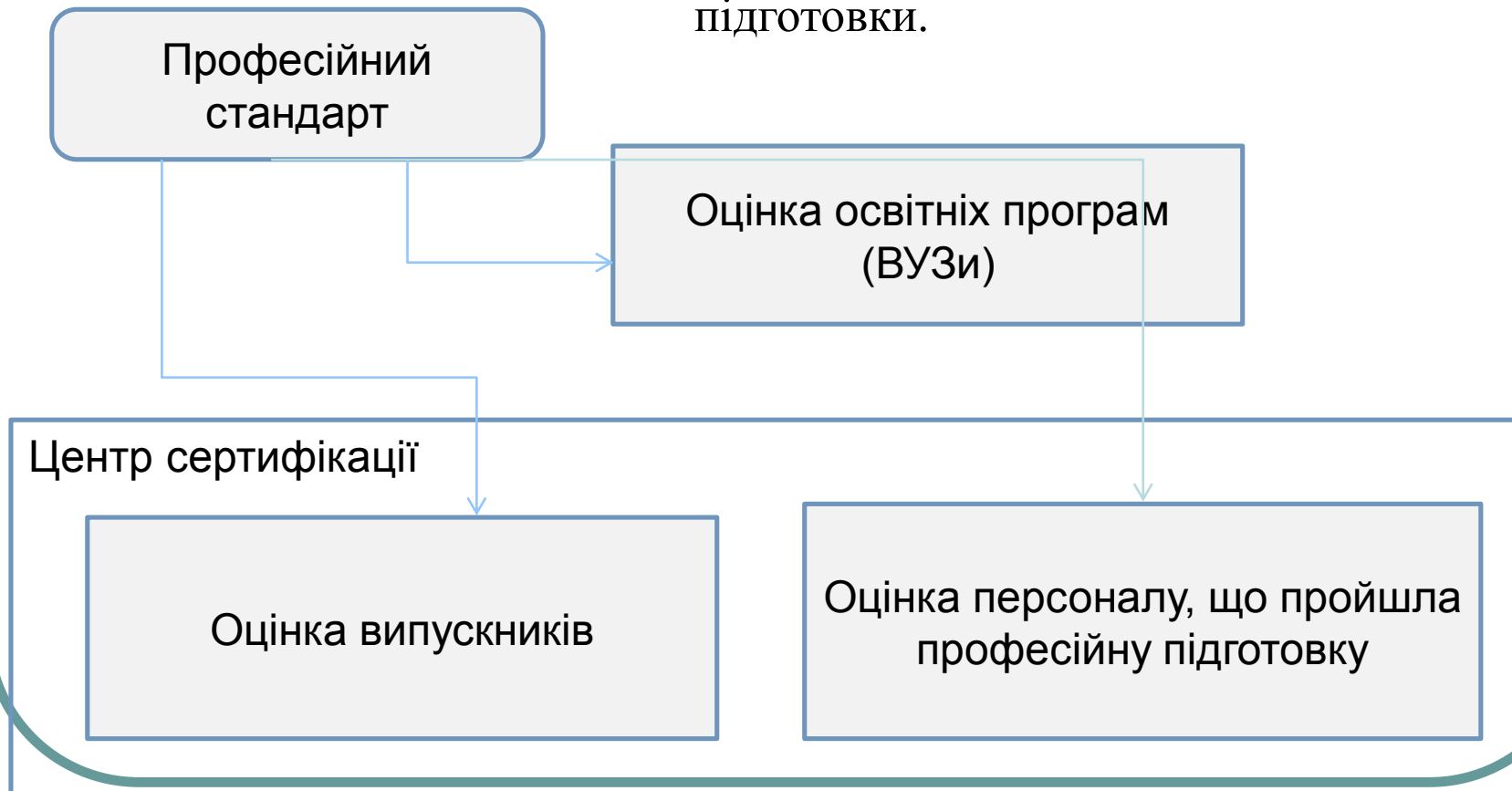
Освітній стандарт
ОКХ (знання;
уміння;
комунікація;
автономність і
відповідальність)

Навчальні заклади,
органи управління
освітою

Співпраця

Оцінка якості підготовки

Професійний стандарт – основа для оцінки роботодавцем якості підготовки випускників і персоналу, за результатами професійної підготовки.

Закордонна практика розробки професійних стандартів

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів. Нідерланди

- **22 Національні організації з професійної освіти й навчання за участю представників:**
 - промисловості й бізнесу
 - Конфедерації профспілок Нідерландів
 - системи освіти.
- **Задачі:**
 - Формування професійних профілів й освітніх стандартів

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів.
Великобританія

- Галузеві ради з умінь
- Агентства по кваліфікаціям й якості
- Служби, що присвоюють кваліфікації

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів. Данія

- **Національні галузеві комітети**
- Консультативна Рада з ПОО:
 - за участю соціальних партнерів
- Національна Рада з питань освіти (50 галузевих комітетів)

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів. Німеччина

- **Галузеві організації роботодавців**
- «Компетентні організації»:
 - торгово-промислові палати
 - галузеві палати
- Земельні комітети з професійної освіти
- Федеральний інститут професійної освіти (BIBB)

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів. Франція

- **21 Консультативна професійна комісія за основними секторами економіки**
- Постійна комісія Національної Ради з управління професійним навчанням
- Бюро партнерства зі сферою праці й консультативними професійними комісіями при Міністерстві освіти

Формати взаємодії інституцій щодо розробки професійних та освітніх стандартів. США

- Відповідно до Федерального Закону 1994 р. «Про професійні стандарти» створено **Національна Рада з професійних стандартів:**
 - відповідає за формування вимог до освітніх стандартів
- ПС базуються на описуванні трудових функцій
- 16 областей професійної діяльності, за якими розробляються ПС.

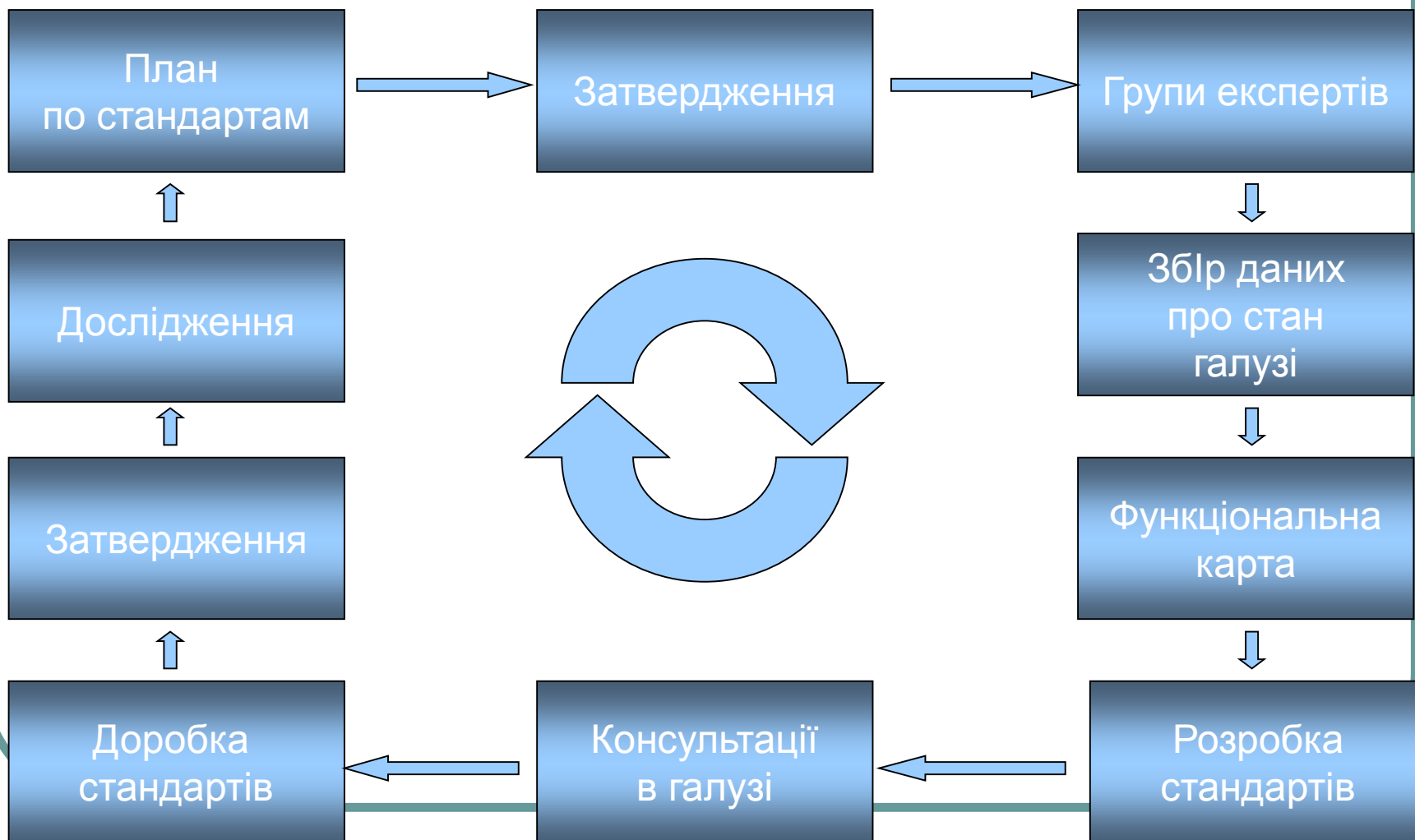
Розробка та затвердження професійних стандартів

- Розробка ПС здійснюється на основі:
 - моніторингу и аналізу розвитку галузі
 - опитування
 - консенсусу щодо вимог до посади\професії
- Професійні стандарти можуть затверджуватися :
 - державою (Великобританія, Росія), як окремий документ
 - структурами соціальних партнерів для обов'язкового використання при формуванні Освітніх стандартів і Освітніх програм навчання (Німеччина, Франція, Нідерланди ін.).

Вітчизняний досвід розроблення професійних стандартів

- В торгівлі
- маркетингу і рекламі
- ЕНЕРГЕТИЦІ
- Металургії
- Туризмі

Процес розробки та оновлення професійних стандартів

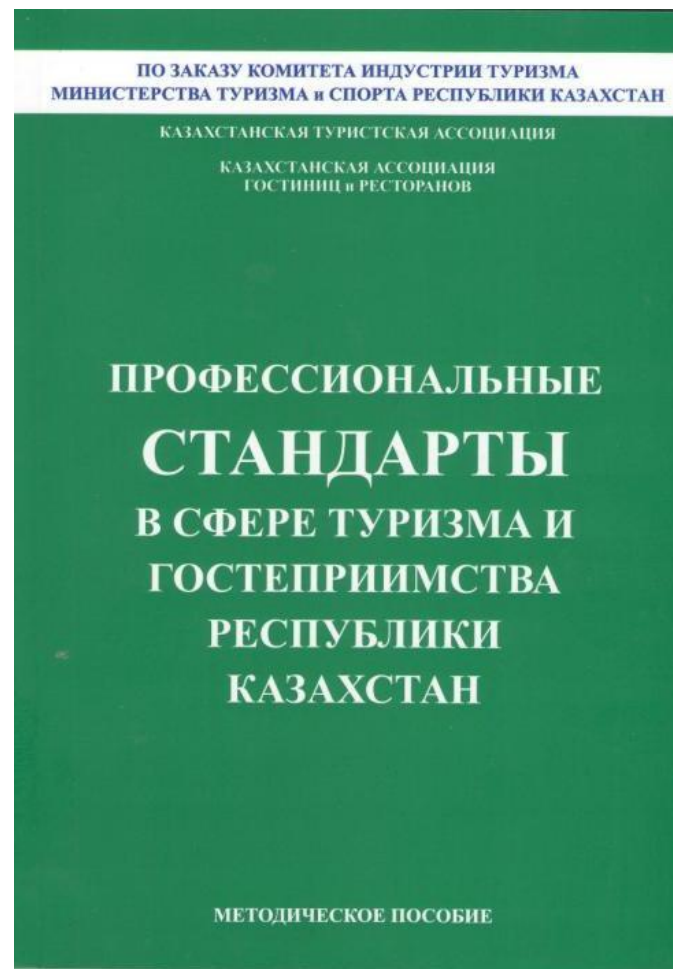
Зміст (структура) професійного стандарту

1. Загальні відомості про зміст певного виду трудової діяльності (в рамках виду економічної діяльності)
2. вимоги до професійної освіти та досвіду роботи, наявність особливих умов допуску до праці
3. Місце у вертикально інтегрованій галузевій рамці кваліфікацій
4. опис трудових функцій по кваліфікаційним рівням
5. Вимоги до компетентності працівника по кожній трудовій функції
6. види документів, що видаються на основі певного професійного стандарту

**Квалификационные
требования**
(профессиональные
стандарты)

**К ОСНОВНЫМ
должностям
работников
туристской индустрии**

*(Постановление Минтруда РФ от 17.05.1999 N 8
«О Квалификационных требованиях
(профессиональных стандартах) к основным
должностям работников туристской
индустрии»,*

Кваліфікаційні рівні	Функціональні сектори		
	Туристичне агентство	Туристичний оператор	Екскурсійне бюро
1			
2			
3			
4	-		-

Проблеми та питання до вирішення

*ШНедосконалість національного стандарту ДК 003:2010
Класифікатор професій (відсутність нових назв
професійних робіт, невідповідність місця окремих професій
розділу за кваліфікаційним рівнем)*

*ШНедосконалість Кваліфікаційних довідників (відсутність
описів нових назв професійних робіт)*

*ШВідсутність однакових критеріїв та вимог до одних і тих
же професій в різних організаціях. Посадові інструкції
відображають інтереси роботодавців як сторони трудових
відносин и часто мають завищені вимоги до рівня
кваліфікації працівників*

*ШЛокалізація розробки професійних стандартів у межах
обмеженого кола роботодавців (не носить загального
галузевого характеру)*

Проблеми та питання до вирішення

- *Розробка ПС досить працемістська справа та вимагає, інколи, значних фінансових витрат*
- *Відсутність необхідного досвіду та слабка розробленість механізмів з формування професійних стандартів*
- *Відсутність в державних законодавчо-нормативних документах статусу професійних стандартів*
- *Необхідність активізації консолідованих зусиль щодо розроблення ПС на основі державно-приватного партнерства, зокрема, в рамках ФАСТУ (доцільність створення робочих груп по секторах туріндустрії, конкретизації розробників по окремих професійних назвах робіт, визначення форм, механізмів та джерел фінансування розробки)*

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!